

Op een begraafplaats heerst een delicaat evenwicht tussen funerair / bouwkundig erfgoed en natuur. Het terrein wordt bepaald door zijn geografische ligging, de plaanleg – die vaak verder loopt dan de grenzen van het kerkhof of de begraafplaats –, groenvoorzieningen, inrichtingselementen...Elk met hun architecturale, historische, landschappelijke en culturele waarde en vaak achterliggende symboliek. Daarom is het belangrijk om hier goed voor te zorgen. Het beheer en het onderhoud van het terrein heeft ook een directe en indirecte invloed op het behoud van graftekens en andere bouwkundige elementen zoals paden, zitbanken, ommuring, calvarie, toegangspoorten...

Houd begroeiing in toom opdat ze geen bedreiging vormt voor de graftekens.

Voorzie (bij heraanleg) een waterdoorlatend padmateriaal op een wortelwerend doek.

WAT DOEN?

Regelmatige monitoring en controle

- kijk regelmatig het terrein na op zijn toestand en zorg dat alles in goede conditie blijft (ommuuring, zitbanken, vuilbakken, verlichting, toegangspoorten...);
- zorg dat erosiegeulen, gebreken en veiligheidsproblemen tijdig kunnen gemeld en aangepakt worden. Voorzie bijvoorbeeld aan de ingang van de begraafplaats contactgegevens van de onderhouds-verantwoordelijke voor het melden van problemen.

Begroeiing

- houd de begroeiing in toom (zie onderhoudsfiche groenbeheer). Maak een beheersplan op voor het groenonderhoud.

Houd paden in goede conditie

Groenpaden

- neem het onderhoud van de paden op in het beheersplan voor groenonderhoud;
- zorg voor een goede waterdoorlatende fundering en geschikte grassen, al dan niet in grasdallen of grasmatten.

Grindpaden

- houd de paden onkruidvrij (manueel of door hittebestrijding);
- vul grind regelmatig aan om kale plekken te vermijden;
- controleer en herplaats losse boordstenen;
- vermijd dikke lagen grind. Gebruik eventueel grindmatten met aan de onderkant een waterdoorlatend worteldoek. Het grind blijft beter liggen en is gemakkelijker begaanbaar, ook voor rolstoelen, kinderwagens...
- breng (bij heraanleg) een wortelwerend doek aan onder de grindpaden om onkruidgroei te beperken en vermenging van grind met de ondergrond te voorkomen.

Klinkerpaden / kasseipaden

- houd de paden onkruidvrij (manueel of door hittebestrijding);
- reinig regelmatig de waterafvoersystemen;
- reinig de klinkers zo nodig met een borstel en zuiver water of water onder lage druk (5 à 6 bar; max 11 bar). Een te harde reiniging kan de voegen beschadigen. Gebruik geen bleekwater of andere bijtende producten;
- herstel eventueel losgekomen voegen, bij voorkeur met zand, zodat water ook via de voegen in de bodem kan dringen.

Voorkom diefstal en vandalisme

- een sociale controle helpt om diefstal en vandalisme te beperken;
- zorg ervoor dat het terrein in verbinding staat met de omgeving (paden, verbindingswegen die over de begraafplaats lopen);
- sluit de begraafplaats, bijvoorbeeld met automatische paaltjes, zodat dieven niet op het terrein kunnen rijden om bv. zware bronzen beelden te stelen.

- herstel vandalisme zo snel mogelijk; haal graffiti snel weg.

Maak een herwaarderingsplan of herinrichtingsplan op

- houd bij de opmaak rekening met de verschillende aspecten:
 - * Historische planaanleg, erfgoedwaarden van de graftekens en planten
 - * Inrichting en circulatie, ook verbinding met de omgeving;
 - * Herdenkingsplaats – parkwaarden;
 - * Sereniteit – ander gebruik?
- versterk de belevingswaarde van de begraafplaats. Een aangepaste beplanting, verschillende zones, geschikt meubilair (zitbanken, verlichting...), circulatiemogelijkheden op de begraafplaats zelf en in verbinding met de omgeving... helpen om van een –vaak centraal gelegen - begraafplaats een gemeenschapsplek te maken waar bezoekers even kunnen uitrusten, elkaar kunnen ontmoeten of tot bezinning kunnen komen. Op de manier ontstaan ook andere belevingsmomenten dan Allerheiligen.

Informeer bezoekers over het (ecologisch) groenbeheer...

Plaats informatiepanelen met bv.:

- info over het groenbeheer op de begraafplaats, o.a. ecologisch groenbeheer waarbij het gras niet meer wekelijks gemaaid wordt, kan op meer begrip rekenen van bezoekers;
- contactgegevens van de beheerder of verantwoordelijke waar mensen terecht kunnen met vragen, ideeën, meldingen.

WANNEER / HOE VAAK?

Controleer en herstel op tijd. Stel de werken niet uit, zodat de toestand onder controle blijft. Regelmatig onderhoud kan grote problemen voorkomen.

WIE?

Het courante en jaarlijkse onderhoud kan uitgevoerd worden door de beheerder.

Betrek alle betrokken partijen bij de opmaak van een herwaarderingsplan van de begraafplaats: architect/ontwerper, heemkundige kring, erosiespecialist, historicus, (groen)onderhoudsdienst van de gemeente, omwonenden...

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Let op:

- grind kan in het gras komen (vb. spelende kinderen) en verhoogt de slijtage van maaitoestellen.

Vermijd:

- verhardingen in steenslag of asfalt; ook al geeft dat minder onderhoud (kosten). Asfalt creëert vaak een troosteloze sfeer en een negatieve belevingswaarde op de begraafplaats. Kies voor historisch verantwoorde alternatieven. Zorg voor een goede afwatering en wateropvangsystemen indien toch voor een ondoorlaatbare verhardingen gekozen wordt.

MEER INFO:

Onderhoudsbrochure Monumentenwacht

- [Onderhoud van funerair erfgoed:](#)

Wet- en regelgeving

- is uw object beschermd als monument of maakt het deel uit van een beschermd stads- of dorpsgezicht, vraag dan advies bij het agentschap Onroerend Erfgoed of uw gemeente. Verschillende werken zijn vergunningsplichtig of vallen onder de meldingsplicht;
- verschillende provincies bieden subsidies voor onderhoud aan klein – niet beschermd – erfgoed. O.a. [Limburg](#), [Oost-Vlaanderen](#) en [Vlaams-Brabant](#).

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

